

‘Londen’ arriveert

Zoals uit de vorige hoofdstukken bleek, deed de ontwikkeling van de gevechten in de maanden september, oktober en november '44 een situatie ontstaan die noch de bevolking in bezet gebied noch de regering te Londen had voorzien: men had verwacht dat Nederland als één geheel zou worden bevrijd als gevolg van Geallieerde acties welke niet meer dan enkele dagen, wellicht weken, in beslag zouden nemen – in plaats daarvan werd maar één provincie vrijwel geheel bevrijd: Noord-Brabant (de Duitsers handhaafden zich in hun bruggehoofd bij het Capelse Veer), werden twee provincies grotendeels bevrijd: Zeeland en Limburg (van Zeeland bleef Schouwen bezet en van Limburg het noorden en midden beoosten de Maas) en van één provincie: Gelderland, hadden de Duitsers slechts een klein, zij het belangrijk gedeelte moeten prijsgeven (het Land van Maas en Waal en het Rijk van Nijmegen). Zeven miljoen Nederlanders bleven onder Duitse bezetting leven, twee miljoen waren van die bezetting verlost.

Wat nadien in dat bevrijde Zuiden is gebeurd, verdient nauwkeurig te worden beschreven, niet alleen omdat zich in de ontwikkelingen daar veel aftekende wat zich in '45 in het bevrijde Noorden zou herhalen, maar ook omdat die ontwikkelingen er in belangrijke mate toe bijdroegen dat het in juli '41 gevormde tweede kabinet-Gerbrandy ten val kwam en opgevolgd werd door het derde kabinet-Gerbrandy, waarin van de twaalf ministerzetels niet minder dan zeven werden ingenomen door personen die uit bevrijd gebied afkomstig waren.

Hoe lagen formeel de gezagsverhoudingen in dat bevrijde gebied?

Krachtens de overeenkomsten die de Nederlandse regering in mei '44 met de Verenigde Staten en Engeland had gesloten, werd het hoogste gezag uitgeoefend door generaal Eisenhower als *Supreme Commander Allied Expeditionary Forces*. Eisenhower oefende dat gezag uiteraard niet persoonlijk uit – namens hem trad een tot zijn hoofdkwartier (*Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces*) behorende missie op: de *Shaef-Mission*, die uiteindelijk uit ca. honderd officieren bestond: ca. zestig Britten en ca. veertig Amerikanen. Die *Shaef-Mission* kende afdelingen op de gebieden van marine, leger en luchtmacht maar de belangrijkste